

da so vsem narodom jednake pravice podeljene, vsak sme tirjati, da se mu v uradnih v tistem jeziku odpisuje, v katerem svoje pismo vložijo, to je v tistem, ktereга narod, med katerem uradniki živijo, govori. Tukaj smo Slovenci, za to hočemo tudi, da se nam slovensko odpisuje. To je mož, sem si mislil, vidim, da je časnike prebiral, da se je že izuril, da ve, kaj mu po pravici gre. Tudi gospod se je umaknol, vzel pismo in obljubil, da hoče že storiti, kar bo mogoče. Da bi le več takih možev bilo, kateri bi povsodi svoje pravice tirjali pošteno, saj bi še več dosegli. Zapustim to hišico, kder moje povelje tako izpolnujejo, ter grem v drugo, kder ljudje nekoliko bolj glasno govorijo. Ko v njo pridem, sem videl, da sem v sodniškem hramu. Stranka, ktera se izprašuje, je čisto slovenska, sodnik pa ne zna toliko slovenski, da bi se mogel z njimi pogovarjati, koliko manj še zapisnik v narodnem jeziku spisati. Ljudje so že bili nekoliko razkačeni, ker se niso mogli z uradnikom porazumeti. Na zadnje neka ženska, ktera je polleta med Nemci služila jezna izkliče; „Ich hob“ „priečen“. Vsi so se nekoliko temu izrazu posmejali, pa razumeli ga niso. Zdaj pokliče sodnik „tolmača“, da bi posredoval med njim in stranko. Videlo se mu je že, da je diurnist, kateri ima na mesec 25 n. goldinar. Zdaj se začnejo razgovarjati, pa tolmač s sodnikom vred je tako slovensko govoril, da sem hitro razumel, to je tako imenovana „nemškutarska sproha“. Pozvedel sem zdaj tudi, kar je ova žena povedati hotela, namreč da ima priče, ktere znajo potrditi to, kar ona zahteva. Nekoliko časa še sem poslušal, pa jezik, ktereга so gospodje uradniki govorili, je bil tako strašen, da me je začelo v zelodcu jesti po črevah pa gristi in moral sem oditi ker drugače bi „koliko“ dobil. Spoznal sem tukaj, zakaj se uradniki soperstavljajo slovensko pisati, ker, akoravno med slovenskim narodom živijo, se vendar jezika nočejo naučiti, zato bi bil čas, da bi se odločil vsem uradnikom čas, v kterem se morajo naučiti jezika naroda, med katerem živijo. Prepričal pa sem se tudi, koliko koristi ljudem časnik, kateri jim razloži, kaj imajo pravico tirjati, ker tako bodo vsi po pravem potu hodili, pa tudi doségli, kar jim gre, kar jim narava sama in zdrava pamet priznati mora.

Odidem iz uradnice, da poiščem gostivnico, v kateri bi dobil prav dobro staro vino, da si želodec popravim. Žalosten sem tudi bil nekoliko, ker sem se prepričal, da gospodje tako malo prisego držijo. Kdo jim bo zaupal! Najdem tudi kmalo gostivnico, v kateri sem našel na mizi „78 št. Slovenskega Naroda“. Vzamen ga v roke in na tretji strani nahajam dopis deželnemu zboru krajskemu, v kterem tirja, da se mora postava zaradi posilnega razdeljevanja pašnikov, ktera je le v slovenskem jeziku pisana, v nemški prestaviti, ker drugače je ministerstvo ne bi moglo naj viši potrditvi predložiti. O strašna jednakopravnost! Se oni kateri tolikokrat trdijo da spoštujejo in varujejo pravice vsakega naroda ne privoščejo celo krajski deželi slovenskega jezika, ter tirjajo nemško prestavo. Kako bi še tirjali potem od podložnih uradnikov spoštovanje. Narodnjaki v Ljubljani so se na noge postavili, ali, kakor mi drugi list pravi, so sklenoli prestavo v nemški jezik. Le samo po polovici, po tem bomo dosegli pravice, ktere nam narava priznava, potem pridemo naprej.

Gospodarske stvari.

Kako se da zemlja izporabiti.

Preteklo jesen sem obiskal pridnega in mislečega vrtnarja v Erturtu in ta mi je o porabljenju svojih zemljišč sledeče priobčil:

Rano spomladi se seje na zemljo, ki je dobro gnojena in globoko obdelana, salata, mesečna redkev in kapus. Salata se, ko hitro prva preresea pokaže, za dobro ceno deloma proda, deloma presadi. Med tem, ko se mesečna redkev piplje, se kolrabe po malem tako presade, da je cela greda z njimi nasajena. Potem ko se te porežejo se med zelerijo salata seje in karfiol sadi. Za zadnjega se spet z močnim in dobro obležanim gnojem gnoji, ko se tudi te rastline poberejo, se še enkrat salata seje. Tako zemlja skoz polletje ne za pol dne prazna ne leži.

Tega se veda ne bo mogel kmet nikdar doseči, pa ravno tako ne sme svojih njiv neobdelanih, prašnih pustiti. Prašenje je podedovanje iz prestarih časov in je stalo

z tlačanstvom v ozki zvevi, ko se je pa to v novejšim času odvezalo, mora vsak kmet svoja polja brez prašenja obdelovati in zemljo siliti. Sedajni časi pa tudi zahtevajo tako kmetovanje.

Množeče se prebivalstvo, potreba drago polje kolikor mogoče noseče storiti, vsled železnic boljše in hitrejše odajanje gospodarskih pridelkov, sedajna niža vrednost denarja, večje tirjatve države do kmeta, večje potrebe za življenje vse to sili k drugemu gospodarjenju, k pomnoženju žetev. K temu je se ve da misleče glave, pridne roke potreba, pa nemogoče ni, kakor kažejo mnogi primeri iz vsakdanjega življenja.

Kaj je storiti če krava pri molzenju mleko zadržava?

Amerikanski gospodarski list „The Prairie Farmer“ piše o tem, če krava mleko zadržava, se od tega lahko ozdravi, če se ji kiselo mleko piti dava. To priporoča namreč neki skušen gospodar Johnson, ki pravi: Ko je krava mleko popila in začne lizati posodo, v kateri se je kiselo mleko nahajalo, se mora začeti molziti in vsikdar bo rada vse mleko dala. Temu gospodarju je ta pomoček vsikdar pomagal tudi pri onih kravah, ktere niso več mleka puščale, kakor samo dve tretjini. On jim je dal vsikdar piti kiselega mleka in ko so začele posodo lizati, je je začel molziti in dobil je vsikdar mleko od krave.

Pravi, da jim je prej skušil davati soli, moke in še marsikterih drugih stvari, ktere so se mu priporočale ali vse zastoj, samo kiselo mleko je vsikdar gotovo pomagalo.

Posušeno meso.

Če hočeš imeti prav okusno posušeno meso, moraš ono meso, ktero hočeš posušiti, še celo toplo iz zaklane živali vzeti in taki v že pripravljeno mešanco vložiti, ktera se mora napraviti iz 1 lota na prašek zdrobljenega salitra in iz 1 funta kuhinske soli, meso moraš v tej mešanci prav dobro povaljati in če si to storil, se mora meso krog in krog dobro z rženimi otrobi posipati tako da jih kolikor naj več mogoče na mesu prilepljenih ostane; meso se po tem ali taki v dim obesi ali pa se prej s tiskarskim papirjem obviije in tedaj v dim obesi. Otrobi odvrtačajo vse zarke dimove delke in ubranijo ob enem, da se meso preveč ne posuši. Na ta način posušeno meso ima prav lepo črleno barvo, je dosti bolj okusno kakor na navadni način posušeno in se lahko dolgo prav dobro ohrani.

O grobanju.

Pred adventom sem bil na svojem posestvu in jako se čudil, da sem v vsej okolici le na enem kraju grobati videl; drugi je „oslice“ narejal ali prst v dolge kupe pod vinogradom nametoval; tretji pa trto obrezoval. Nehote mi pride pri tej žalostni prikazni na misel: Človek je sam sebi naj večji zločin!

Ljudje pravijo, da bo spet 10 let minolo, predu se dočakajo tako dobre izvrstne vinske kapljice. Toda v obče ljudje nič ne vedo, in so si sami največi zločini, pri tem pa še hudobno predrzni, ker se le na božji blagoslov operajo, roke pa v krilo polagajo; trdim jaz.

Res je. Bog je ljudem prejšno jesen dal precej obilno in prav dobrega vina; pa tudi prijetno jesen; k temu še čvrsto dozorelo trtino rožje, kar ni vsako leto vzlasti, ko je od toče natolčeno.

Grozno se mora človek čuditi nad samopašnostjo mnogih vinorejcev! Menda si mislijo: Vinograde smo grozdja oprostili, si lagve in pivnice napolnili — sedaj pa križ Božji! — Ali umni vinorejec ne misli tako; on se zlate priložnosti poprime in Boga hvali, da mu jo ponuja. Strah je votel in prazen, da bi se jame vode natekle in pogrobana trta trpela, splesnula ali celo strohnela. Saj vsak umen vinorejec ve, da gre globoko jame za grobanje kopati in trto ne na trda tla razpoložiti, temuče na rahlo dobro prst jo razpeljati, da še dovolj vlaga ali voda, če bi jame zares preslabo potlačene bile, pod pogrobano trto se odcejati zamore na vse strani ali kraje, kar tudi drugim bližnjim pa slabejim trtam veliko pripomore, da čvrsteje rastejo, ker voda skozi gnoj in dobro parst še le do vejnika, ali kder se vejnik v jame ne devlje, do zrahlane prsti napojeno vodo zboljšajo in zrahljajo, kakor dalje pride. Razun tega se gnoj pred razkroji tu razveže,

da hitreje koristi trti v veselejšo rast, ker trta nima zobov, da bi zamogla gnoj zobati ali ga jesti.

Nezapopadljivo je tedaj, zakaj vinorejci ne dajo trt s tako zdravim in lepim rožjem grobati o tako ugodni jeseni, kakor smo jo imeli! — Pri tem bi si tudi viničarji in sploh delavni ljudje kateri krajcar zaslužili, kar jim gotovo ne bi škodilo. —

Ta neumni izgovor: Drugi tudi ne grobajo: tedaj že ne velja — se meni dozdeva prosta sebična lakomnost, s katero se pravi. Boljše je drži ga, ko lovi ga! — Verjemi mi, ako boš hotel vedno držati, časoma še kaj loviti ne boš imel. Kar se „drugih“ tiče, ni res, da ne bi saj nekteri pametnejši vinorejci grobali. — In če boš vedno na druge gledal, ne pa zdravega lastnega uma in poskušanih naukov se držal, ki se ti zastoni dajajo, ha! Bog me boš s praznim želočcem in mošnjo ter s kislim obrazom na cedilu ostal — saj veš star pregovor: Bolj boš groba, več boš doba.

Ako drugi o ugodnem jesenskem času ne grobajo, bi menda radi spomladati grobali, pa še trte o pravem času obrezati ne bodo mogli, da se ne bi jokala ali sok iz nje tekel, kar jo jako oslabuje; tudi je takrat že večidel vinograška kop pred dvermi: v otepi kopati, pa se pravi, na pol obrati. Dela ne gre nikoli odlagati, kar se dans lahko dogotovi, ne odlagaj na jutraj: ne bo te grevalo. Po takem ne boš drugih polne mošnje zavidal, ki si umijo iz matere zemlje, od koje vsi živimo in se redimo, večjih pridelkov pridobiti. Nevošljivost je črnih visokih in nizkih duš skoraj prorojena, vtelesena strast in porod vseh krivic. — Varuj se tega ko steklega psa, ki se lahko opomoreš, ako si pravičen, delaven in umen, ne pa lenuh ali raztresenec. Zadosti, če ti Bog kako nesrečo pošlje, ne narejaj si še sam več z neumnostjo in vtrajljivostjo, naj že nosiš svitlo sukno ali se ogrnuješ s kožnom. Ti dopolnui dolžnosti svojega stanu na vse plati, da bo tebi v korist, bližnjemu v izgled in Bogu v čast: gotovo boš v boljši koži kakor si. Škoda, da nisem grof ali kaj — da bi zamogel vspešnejše ljudem oči odpirati in jih v srečnejši stan napeljevati; tako sem pa le — Kuhar.

Iglič pri županu.

Semenko (*sedi in zabija žreblje (cvolica) v podplato.*)

Iglič (*stopi v sobo*). Dober dan g. župan!

Semenko. Zdravo! Iglič! vsedite se.

Iglič. Ste pač zmirom marljivi, prav marljivi!

Semenko. Kaj hočem? Nekaj mora človek delati.

Iglič. In če drugega dela nima, si zabija žreblje v podplate, da se prej raztrgajo.

Semenko (*ga pogleda prav debelo*). Vendar ne boste hoteli trditi —

Iglič. Da bi potplatje dalje trajali, če se s žreblji zabijejo? O tem ni sem niti senjal.

Semenko. Vi tedaj res mislite —

Iglič. Da podplati luknjasti postanejo, če se žreblji v nje zabijejo? To je gotovo.

Semenko. Človek bi lahko iz kože skočil.

Iglič. Zakaj?

Semenko. Zarad takega mnenja. Moj oče, moj dedek, moj predek. —

Iglič. So bili sami Semenki in Vi ste tudi Semenki, to vse dobro vem. Vaši preddeci so bili zabiti, tedaj tudi vi morate ostati.

Semenko. Stari so bili pametnejši, kakor zdajni ljudje. —

Iglič. No, to se ve da, zato so tudi do leta 48 gruntni gosposki tlako in desetino davali in si več sto let dali kožo čez glavo vlačiti.

Semenko. To celo ne spada k razumnosti.

Iglič. Vendar, vendar, g. župan! Nekaj Vam vendar moram razjasniti. Kar Vi pravite razumnost, to se pravi omika. Ne pravimo, na primer. „To ljudstvo je razumno, pametno“ temoč „To ljudstvo je omikano“. Če bi tedaj bili naši preddeci v tem pomenu pametni, razumni ali bolj rečeno omikani, ne bi bili trpeli tako dolgo sužnosti in kesnej podloštva.

Semenko. Ali so morebiti zato konec vzeli.

Iglič. To pa je res, ne zamerite, bedasti govor. Konec niso vzeli, to je res, ker so se plodili naprej, plodijo pa se tudi živali.

Semenko. Bili so tedaj ravno tako ubogi in bogati kakor zdaj.

Iglič. To je tudi res, ali svobodni niso bili temoč odvisni od gosposke, in če se je oskrbniku račilo, je vsakega lahko spravil na beraško palico, ali ga je do smrti dražil.

Semenko. Proti takemu nastopanju, so se lahko pri-
tožili pri okrožnem uradu.

Iglič. Ko so že enkrat okrožni uradi bili vpeljani, se jim je že nekoliko bolje godilo, ker po okrožnih uradih se je zabil kol v meso patrimonialnih sodnij.

Semenko. V kratkem rečeno, jaz ne nahajam zlo velike razlike med nekdanj in zdaj, omika se je res bolj razširila, ali zato še si jaz zmirom zabijam žreblje v podplate.

Iglič. Zastran mene tudi lahko v glavo zabijate.

Semenko. To pa vendar morate pripustiti, da dokler se hodi po žrebljih podplati celi ostanejo.

Iglič. Jaz sem samo prepričan, da če se z takim škornjem v blato ali vodo stopi volhkota poleg žrebljev v podplat stopi in da se potplati tim hitrej raztrgajo.

Semenko. Jaz sem si še dozdej vsako leto iz početka pusta svoje škornje s žreblje zabil.

Iglič. A tako! Prosim Vas ne zamerite mi, na pust celo nisem mislil. Zdaj pa nekaj drugega, zakaj sem prav za prav k Vam došel.

Semenko. No, zakaj neki?

Iglič. Jaz dojdem ravno od g. Ljubomira. —

Semenko. No kako se jim kaj godi, ali bodo že skoraj celo ozdraveli?

Iglič. Preej slabi še so, drugače gre vse dobro in želijo, da bi se taki po novem letu spet pri njih sošli. Naročili mi so, naj grem k Vam in Vam naj to povem, da oznanite vsem, da prihodni teden k njim dojdejo. Rekli so, da nam hočejo v kratkem razlagati brambovsko postavo, da bo vsak v kratkem znal, kaj postava pravi.

Semenko. No hvala Bogu, da jim spet že tako dobro gre, jaz se že neizmerno zlo veselim na shod pri njih. Zdaj pa z Bogom, Iglič! moram taki iti in vsem sosedom naznati, da se drugi teden spet snidemo pri Ljubomiru.

Dopisi.

Iz Ljutomera. *) Naša čitalnica je imenovala za svoje častne ude soglasno gg. dr. Vošnjaka, Ivana Zuza, B. Rajča in dr. Lavriča zarad njih obče narodnosti, posebno pa zarad njih energičnega delovanja pri vzbujanju in vodenju slovenskih taborov. G. Herman je že od 21. marca častni ud ljutomerske čitalnice, ravno tako prevzvišeni škof J. Stossmeyer, kateri je daroval čitalnici sto gold. — Naši rodoljubi si zdaj naj bolj prizadevajo narod na to pregovoriti, da bi se 29. občin enega okraja v tri velike zedinilo namreč pri sv. Križu, pri Malinedelji in v Ljutomeru, če se to zgodi, kar je res želeti, se bodo napravile občinske uradnije, v katerih se bode izključivno samo v slovenskem jeziku uradovalo.

Od sv. Tomaža, 20. decembra 1868. Obhajali smo danas našega farnega patrona sv. Tomaža prav lepo in slovesno, in popevali pri sv. meši znano lepo mešo. g. Miklošiča. — Vinca imamo dosti, hvala Bogu! pa tudi letos prav sladkega. Prodaja se z večino po 70 gold. šartinjak s posodo vred. Pa tudi sami ga pijemo. Najdeš izmed petnajst hiš v okolici, — še ne en četr ure ena od druge, devet oštirskih! Zakaj bi se bi tako izvrstna kapljica na prihodna leta prihranila? — Vsak si pomaga, kakor si zamore in hoče. — Ali k čemu si je dnes neki ovih oštirjev kakor na kvaterno nedeljo v adventu godce v hišo vzel? Znabiti je hotel znati, kako letošnje vino po klarinetu cvili? Še le pred kratkim je v tisti hiši neki močen in zdrav mesarski hlapec eno nedeljo prav veselo plesal, drugo nedeljo pa na parah ležal!

Politični ogled.

Zbornica poslancev je 18. t. m. imela zadnjo sejo t. l., ker po tem je seje odložila do 15. januarja prib. leta. Pred, ko se je zbornica odložila, še je volila komisijo za pretresenje načrtov, ki zadavajo prenaradbo davkovskih razmer in postav. V zadnji seji je došla na vrsto tudi obravnava Greuterjeve zadeve, ali bi se namreč g. Greuter ko obtoženec izročil sodniji ali ne? Odsek, ki je to stvar prevdarjal, je nasvetoval, naj se izroči (tudi je on sam to

*) Po naključju zakasnjeno.